

Siže politike

Autori: Ana Milinković, istraživačica, Centar za evropske politike - CEP, Andrija Mladenović, projektni menadžer, CEP

Razotkrivanje izazova u javnim nabavkama u Srbiji

Poziv na promene

Javne nabavke, kao proces kroz koji vladine agencije nabavljaju robu i usluge iz eksternih izvora, predstavljaju jedno od ključnih područja u procesu pristupanja Srbije Evropskoj uniji (EU), obuhvaćeno Poglavljem 5. Značaj ovog poglavlja se povećao se uvođenjem Revidirane metodologije proširenja¹ 2020 godine. Uključivanje javnih nabavki kao integralnog dela klastera Osnove predstavlja ključnu promenu, jer javne nabavke treba uskladiti sa drugim značajnim aspektima poput vladavine prava, demokratskih institucija, reforme javne uprave i ekonomskih kriterijuma. Po ulasku u EU, srpske kompanije će dobiti mogućnost da učestvuju u svakoj javnoj nabavci u EU i tako se nadmeću sa preduzećima iz ostalih država članica. Stoga, celokupni sistem javnih nabavki u Srbiji, nakon pristupanja EU, mora biti pažljivo osmišljen tako da podstiče slobodnu konkurenciju i obezbeđuje jednake šanse za sve potencijalne ponuđače iz cele EU. Ovakav način pripreme ne samo da će olakšati proces pristupanja EU, već će i opremiti srpske kompanije za pristup znatno većem tržištu javnih nabavki unutar EU. Pored toga, javne nabavke zauzimaju centralnu poziciju u upravljanju strukturnim fondovima EU jer svaka zemlja nezavisno sprovodi nabavke kroz ove fondove. Ovaj strateški pristup igra ključnu ulogu u podsticanju ekonomskog rasta i jačanju konkurentnosti tokom i nakon procesa pristupanja.

Iako su nastojanja EU bila usmerena na isticanje važnosti podizanja standarda u procedurama javnih nabavki, njen uticaj nije uspeo da dovede do značajnijih promena na terenu. Brojni izazovi i dalje postoje i nastavljaju negativno da utiču na funkcionisanje države. Ranjivost javnih nabavki u Srbiji na nepravilnosti proizlazi iz nekoliko ključnih problema. Ograničen broj ponuđača i značajan udeo nabavki sa samo jednom ponudom ukazuju na ograničenu konkurenciju, koja dovodi do povećanja cena i smanjena vrednosti za uloženi novac. Pored toga, davanje prioriteta kriterijumima cene umesto postizanja ravnoteže između cene i kvaliteta može narušiti ukupan kvalitet i efikasnost nabavljenih dobara i usluga. Još jedna ključna briga je preterano oslanjanje na izuzeća, koje može dovesti do smanjenja konkurencije i transparentnosti.

Ovi problemi ističu potrebu za hitnim rešavanjem izazova unutar sistema javnih nabavki. Obezbeđivanje transparentnosti i integriteta javnih nabavki ključno je kako bi se sprečili zloupotreba ili neefikasno upravljanje javnim sredstvima i, s druge strane, pružile visokokvalitetne usluge koje zadovoljavaju potrebe građana. Ovo je posebno važno jer dobro funkcionisanje sistema javnih nabavki može biti pokretačka snaga efikasnog

¹ Evropska komisija, 2020, *Enhancing the accession process – A credible EU perspective for the Western Balkans* [Unapređenje procesa pristupanja – Kredibilna EU perspektiva za Zapadni Balkan]

javnog sektora, izgradnje poverenja i poštovanja principa odgovornosti i pravičnosti. Kroz analizu nedovoljne konkurencije i preterane upotrebe izuzeća u sistemu javnih nabavki u Srbiji, ovaj rad nastoji da osvetli područja javnih nabavki koja su kritična i da otvori put za ključne reforme koje će unaprediti efikasnost i integritet procesa javnih nabavki u Srbiji, koristeći i Vladi i građanima.

Analiza trendova u domenu javnih nabavki u Srbiji

U protekloj deceniji primetan je rast u oblasti javnih nabavki u Srbiji, kako u pogledu broja ugovora tako i u pogledu ukupne vrednosti ugovora. Godine 2012. potpisano je ukupno 92.710 ugovora, čija je kombinovana vrednost iznosila 2,6 milijardi evra. U 2022. godini, registrovana vrednost javnih nabavki značajno je porasla, na 5,6 milijardi evra sa 251.949 registrovanih ugovora.² Međutim, udeo javnih nabavki u bruto domaćem proizvodu (BDP) Srbije pokazuje umerene fluktuacije – u poslednjih deset godina ovaj udeo se kretao od 6,88% do 9,34%³, pri čemu je vrhunac zabeležen 2022. godine. Udeo javnih nabavki u BDP-u Evropske unije iznosio je znatno više, oko 14% BDP-a⁴. Ova nestalnost sugerise da različiti ekonomski faktori, poput inflacije, fiskalnih ograničenja, rasta BDP-a, nacionalne strategije razvoja i, najznačajnije, velikih infrastrukturnih projekata koji su deo šire ekonomske ekspanzije u Srbiji, igraju ulogu u oblikovanju pejzaža javnih nabavki u Srbiji. Dok Srbija nastavlja da se ekonomski razvija, značaj javnih nabavki će se povećavati kako u apsolutnom tako i u relativnom smislu, što ukazuje na pojačan uticaj na ekonomski razvoj, alokaciju resursa i kvalitet javnih usluga u Srbiji.

Nedavni porast udela javnih nabavki u BDP-u u 2022. godini, uz relativno nepromenjen BDP u poređenju sa 2021. godinom, odražava uticaj i drugih, neekonomskih faktora. Jedan od njih je i rat u Ukrajini, koji je doveo do naglog rasta cena u sektoru energije i preoblikovao očekivanja u pogledu budućih cena. Posledični skok inflacije dodatno je zakomplikovao situaciju i povećao neizvesnost u javnim nabavkama, što zahteva pažljivo praćenje trendova kretanja cena i uključivanje odgovarajućih klauzula u ugovore koje mogu ublažiti efekte inflacije. Još jedan važan faktor je sprovođenje ne-medicinskih javnih nabavki tokom krize izazvane COVID-19 pandemijom, koje su bile odložene za povoljniji momenat. Istovremeno, porast medicinskih nabavki u 2020. i 2021. godini, motivisan hitnim potrebama tokom pandemije, uticao je na obrascu javnih nabavki, kulminirajući porastom u 2022. godini. Ovaj složeni odnos geopolitičkih događaja, upravljanja krizom i hitnih potreba naglašava kompleksnu prirodu njihovog uticaja na javne nabavke u Srbiji, oblikujući kako kratkoročne trendove, tako i dugoročna pitanja alokacije resursa i strateškog donošenja odluka.

Otkrivanje nedostataka: Analiza slabosti u procedurama javnih nabavki

Nedostaci u postojećim procedurama javnih nabavki i preterana upotreba izuzeća predstavljaju rizik za sistem javnih nabavki u Srbiji. Trenutne procedure javnih nabavki okarakterisane su nejasnoćama u instrukcijama, neadekvatnim kriterijumima evaluacije i nedostatkom transparentnosti⁵, što se manifestuje u malom broju ponuda, te dodatno povećava rizik od favorizovanja, korupcije i praksi nameštanja tendera. Pored toga, česta primena izuzeća podriva fer konkurenciju i transparentnost. Stručnjaci upozoravaju da su srpske vlasti sklone prekomernoj upotrebi izuzeća u procedurama nabavki, čak i u slučajevima kada ne postoji zakonska osnova za takvo postupanje.⁶ Ovo izaziva sumnje u preferencijalno postupanje prema određenim dobavljačima i smanjuje odgovornost u donošenju odluka, što podriva poverenje javnosti u sistem. Kako bi se umanjili ovi rizici, neophodno je sprovesti jasne i transparentne procedure, jačati mehanizme praćenja i nadzora i promovisati konkurenciju. Na taj način, Srbija može da osigura efikasnost sistema javnih nabavki, koji će rezultirati u većoj vrednosti u odnosu na uloženi novac, kao i u povećanom kvalitetu proizvoda i usluga.

Otvoreni postupak se izdvaja kao najzastupljenija procedura javnih nabavki. U 2022. godini, otvoreni postupak je činio 97,83% ukupnih ugovora, sa ukupnom vrednošću od 5,4 milijardi evra. Nasuprot tome, pregovarački postupak bez prethodne objave činio je 0,97% ugovora, sa ugovorenom vrednošću od 71,5 miliona evra (1,29%), dok je konkurentni postupak sa pregovaranjem obuhvatao samo 0,11% ugovora, u vrednosti od 17,5 miliona evra (0,31%).⁷ Iako se udeo otvorenih postupaka u ukupnim ugovorima razlikuje u različitim zemljama EU, malo zemalja EU ima tako veliki udeo otvorenih postupaka

Trenutne procedure javnih nabavki okarakterisane su nejasnoćama u instrukcijama, neadekvatnim kriterijumima evaluacije i nedostatkom transparentnosti, što se manifestuje u malom broju ponuda, te dodatno povećava rizik od favorizovanja, korupcije i praksi nameštanja tendera. Pored toga, česta primena izuzeća podriva fer konkurenciju i transparentnost.

5 SELDI, 2022, [Public Procurement Integrity in Southeast Europe](#) [Integritet javnih nabavki u Jugoistočnoj Evropi].

6 SELDI, 2022, [Public Procurement Integrity in Southeast Europe](#) [Integritet javnih nabavki u Jugoistočnoj Evropi].

7 Godišnji izveštaj o javnim nabavkama u Republici Srbiji za period 1.1.2022-31.12.2022. godine

2 Godišnji izveštaj o javnim nabavkama u Republici Srbiji za period 1.1.2022-31.12.2022. godine

3 Obračun autora

4 Evropska komisija, 2022, [Access to public procurement](#) [Pristup javnim nabavkama].

u javnim nabavkama kao Srbija. Na primer, u Bugarskoj, praksa internih ugovaranja, gde institucija obavlja određene aktivnosti interno bez spoljnih resursa ili usluga, čini preko 42% svih Vladinih ugovora.⁸ Iako zastupljenost otvorenih postupaka predstavlja dobar znak, važno je priznati da su javne nabavke u Srbiji složene, te da ih prate brojni izazovi i kontroverze. Rasprostranjena prisutnost nepravilnosti u javnim nabavkama, uprkos visokoj upotrebi otvorenih postupaka kao najtransparentnijeg tipa javnih nabavki, ukazuje na potrebu za dubljim i sveobuhvatnijim razumevanjem celokupnog sistema nabavki.

Počevši od 2017. godine, nedavno privatizovana novinska agencija Tanjug istakla se u efikasnom dobijanju ugovora sa različitim ministarstvima radi „medijskog praćenja njihovih aktivnosti“. U svim slučajevima, agencija Tanjug je bila jedini ponuđač.

Međutim, postoji nekoliko problema u primeni ovog tipa procedura u srpskom sistemu javnih nabavki – najozbiljniji su nedostatak konkurencije manifestovan u niskom prosečnom broju ponuda po proceduri i veliki udeo nabavki sa jednom ponudom. Prosečno, otvoreni postupak privlači 2,5 ponude po proceduri, sa najvećim brojem ponuda (prosečno 4,4) u kategoriji „Medicinska oprema, farmaceutski proizvodi i proizvodi za negu tela“⁹. Pre samo pet godina, po proceduri je bilo prosečno tri ponude, što ukazuje na značajno pogoršanje.¹⁰ Dodatno, u 2022. godini, u 51,6% procedura javnih nabavki primljena je samo jedna ponuda.¹¹ U istoj godini, prosečan udeo ponuda sa jednim ponuđačem u EU iznosio je 24%¹², dok institucije Evropske unije smatraju da je svaki udeo veći od 20% iznad poželjnog praga.¹³ Unapređenje konkurencije u sistemu javnih nabavki je ključno ako Srbija želi da uskladi svoje prakse sa standardima EU i postane deo većeg evropskog sistema javnih nabavki.

Pomenuti problem posebno se odnosi na medijski sektor.¹⁴ Počevši od 2017. godine, nedavno privatizovana novinska agencija Tanjug istakla se u efikasnom dobijanju ugovora sa različitim ministarstvima radi „medijskog praćenja njihovih aktivnosti“. U svim slučajevima, agencija Tanjug je bila jedini ponuđač. Ono što dodatno ukazuje na problem je zahtev za nabavku postavljen od strane svih javnih institucija koje pokreću ove javne nabavke. Ponuđači su imali obavezu da poseduju „sposobnost za aktivnosti emitovanja“ na „minimum pet televizijskih stanica sa nacionalnom frekvencijom“. Ova odredba neminovno je iz trke eliminisala sve druge potencijalne ponuđače. Može se samo nagađati o tome koji su razlozi zbog kojih bi državne institucije uopšte zahtevale takve usluge kada mediji prate njihov rad u svakom slučaju, ili kako toliko različitih državnih institucija ima gotovo identične pozive koji uvek završavaju sa istim ponuđačem.¹⁵ Ovo je samo jedan primer koji pokazuje kako nizak broj ponuda i visok udeo nabavki sa jednim ponuđačem mogu rezultirati u namernom narušavanju konkurencije. Osim toga, nizak broj ponuda u javnim nabavkama može ukazivati i na druge faktore koji igraju bitnu ulogu, uključujući nedovoljno razvijeno tržište u određenom sektoru ili percepciju koja odvrća potencijalne ponuđače. Međutim, važno je priznati da je takva percepcija opravdana u mnogim slučajevima, jer je rezultat stvarnih nedostataka u transparentnosti i pravdnosti ili ne tako retko prakse nameštanja tendera.

Još jedna ozbiljna zabrinutost u sistemu javnih nabavki odnosi se na kriterijume koji se koriste pri dodeli ugovora. Kada se ugovori dodeljuju pretežno na osnovu cene, postoji rizik od ugrožavanja kvaliteta i vrednosti za uloženi novac. Proces selekcije može zanemariti ključne aspekte poput kapaciteta dobavljača, ekspertize i sposobnosti pružanja visokokvalitetnih proizvoda i usluga. Osim toga, ovakav pristup može obeshrabriti dobavljače da investiraju u inovacije i unapređenje kvaliteta. U Srbiji, u poslednjoj godini, ugovori su uglavnom dodeljivani na osnovu kriterijuma najniže cene i to u čak 96% slučajeva, dok je preostalih 4% uzimalo u obzir i „cenu i kvalitet“¹⁶ kao kriterijum. Na osnovu indikatora performansi Evropske komisije za kriterijume dodele ugovora¹⁷, svaki udeo javnih nabavki u kojima je cena jedini kriterijum koji prelazi 80% se smatra negativnim. Prosečan udeo među članicama EU je 55,5%. U Slovačkoj i Letoniji, udeo premašuje 90%, dok se Hrvatska i Francuska ističu jednocifrenim udelima za ovaj kriterijum dodele. Promovisanjem uravnoteženog okvira evaluacije koji obuhvata i kriterijume cene i kvaliteta, Srbija može unaprediti rezultate u odnosu na uloženi novac, podstaknuti inovacije i osigurati pružanje visokokvalitetnih usluga u različitim sektorima, usklađujući se sa standardima i najboljim praksama EU.

8 SELDI, 2022, [Public Procurement Integrity in Southeast Europe \[Integritet javnih nabavki u Jugoistočnoj Evropi\]](#).

9 Godišnji izveštaj o javnim nabavkama u Republici Srbiji za period 1.1.2022-31.12.2022. godine

10 CEP, 2022, [Where are the continued public procurement deficiencies leading Serbia \[Kuda vode nedostaci u javnim nabavkama u Srbiji\]](#).

11 Partneri Srbija, 2022, [Analiza javnih nabavki vakcina protiv gripa i vakcina za obaveznu imunizaciju](#).

12 Evropska komisija, 2022, [Access to public procurement \[Pristup javnim nabavkama\]](#).

13 Evropska komisija, 2022, [Access to public procurement \[Pristup javnim nabavkama\]](#).

14 BIRN, 2021, [Javne nabavke medijskih usluga](#)

15 BIRN, 2021, [Promocija ministara: Milionski poslovi za Tanjug](#)

16 Godišnji izveštaj o javnim nabavkama u Republici Srbiji za period 1.1.2022-31.12.2022. godine

17 Evropska komisija, 2022, [Access to public procurement \[Pristup javnim nabavkama\]](#).

U Srbiji, u poslednjoj godini, ugovori su uglavnom dodeljivani na osnovu kriterijuma najniže cene i to u čak 96% slučajeva, dok je preostalih 4% uzimalo u obzir i „cenu i kvalitet“ kao kriterijum. Na osnovu indikatora performansi Evropske komisije za kriterijume dodele ugovora, svaki udeo javnih nabavki u kojima je cena jedini kriterijum koji prelazi 80% se smatra negativnim.

Izvan uobičajenog: Otkrivanje izuzeća od Zakona o javnim nabavkama u Srbiji

Prekomerna upotreba izuzeća od Zakona o javnim nabavkama (ZJN) predstavlja još jedan ozbiljan problem u sistemu javnih nabavki u Srbiji. Ova izuzeća često omogućavaju javnim institucijama da zaobiđu standardne procedure konkurentskog nadmetanja i direktno dodele ugovore, obično se pozivajući na hitne potrebe ili bezbednosne rizike. U 2022. godini primećen je značajan porast izuzeća od propisa ZJN-a u odnosu na 2021. godinu. Vrednost je značajno porasla sa 3,2 milijarde evra¹⁸ (40% ukupnih nabavki) na 6,4 milijardi evra¹⁹, čineći preko polovine (53%) ukupne vrednosti javnih nabavki u zemlji. U 2020. godini, poslednjoj godini primene starog Zakona o javnim nabavkama, zaključeno je 124.281 ugovora na osnovu odredbi ZJN-a, dok je još 285.219 nabavki sprovedeno u skladu sa zakonom utvrđenim izuzećima. U narednih šest meseci, kada je novi zakon stupio na snagu, sprovedeno je 10.741 javnih poziva, dok je čak 495.719 nabavki bilo izuzeto od primene Zakona.²⁰ Ovo je u najvećoj meri bila posledica povećanja praga za male nabavke koje su izuzete od primene ZJN-a. Iako postoje legitimni razlozi za izuzeća u određenim situacijama, prekomerna i potencijalno arbitrarna upotreba izuzeća može implicirati da se, uprkos postojanju sveobuhvatnih kriterijuma i smernica za izuzeća od propisa ZJN-a, pravila često zaobilaze.

Tabela 1 – Vrednost ugovora izuzetih od Zakona o javnim nabavkama i ugovora u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama

	2021	2022
Vrednost ugovora oslobođenih od primene ZJN-a	EUR 3.2 milijarde (40%)	EUR 6.4 milijardi (53%)
Vrednost ugovora sprovedenih u skladu sa ZJN-om	EUR 4.8 milijarde (60%)	EUR 5.6 milijardi (47%)
Od toga: otvorene procedure	EUR 3.8 milijarde	EUR 5.4 milijardi

18 Godišnji izveštaj o javnim nabavkama u Republici Srbiji za period 1.1.2021-31.12.2021. godine

19 Godišnji izveštaj o javnim nabavkama u Republici Srbiji za period 1.1.2022-31.12.2022. godine

20 Za više, videti [link](#).

Među čestim osnovama za izuzeće navedenim u ZJN-u, najistaknutiji se odnose na međunarodne sporazume koje Srbija potpisuje sa trećim zemljama.²¹ Međutim, u slučaju projekta auto-puta Moravski koridor, očigledno je došlo do situacije u kojoj se ni postupci ZJN-a ni dozvoljena izuzeća nisu smatrali primenjivima. Kao rezultat toga, donet²² je poseban zakon²³, kojim su suspendovani osnovni, sveobuhvatni propisi koji regulišu javne nabavke, a sve to bez ustavnog osnova.²⁴ Ove promene omogućile su Vladi da orkestrira postupak izbora strateškog partnera s kojim bi ugovor bio zaključen. Nije iznenađujuće što su restriktivni kriterijumi, koje je Vlada uspostavila putem posebnog zakona, doveli do prijema samo jedne aplikacije, što dodatno naglašava složenost situacije. Nakon brojnih upozorenja Evropske komisije²⁵ i negativnog uticaja na sistem javnih nabavki, 2023. godine, Vlada Srbije je cinično predložila ukidanje Zakona²⁶ kako bi zatvorila Poglavlje 5 i Klaster 1²⁷ o pristupanju EU. Iako je Zakon odmah ukinut u avgustu 2023. godine²⁸, alternativni putevi za ugovore koji se ne kategorizuju kao javne nabavke, poput međuvladinih sporazuma, i dalje opstaju. Iako pomenuta izuzeća ponekad mogu biti ključna za međunarodne obaveze, njihova zloupotreba nosi značajne rizike, uključujući smanjenu konkurenciju, pad poverenja javnosti u transparentnost javnih nabavki, povećane troškove, moguću zloupotrebu sredstava i korupciju.

21 Duga istorija korišćenja ovog izuzeća u Srbiji datira od 2012. i međudržavnog sporazuma sa Azerbejdžanom, kao i pratećeg angažovanja kompanije Azvirt na deonici autoputa Ljig-Preljina.

22 Lex specialis derogat legi generali

23 Zakon o posebnim postupcima radi realizacije projekata izgradnje i rekonstrukcije linijskih infrastrukturnih objekata od posebnog značaja za Republiku Srbiju (Službeni glasnik RS, br. 62/2023).

24 Petrović, Bodan. *Šta se krije iza Behtela?*. Nedeljnik Vreme. 2019

25 Evropska komisija. *Serbia report 2020*. [Izveštaj za Srbiju 2020], Strana 73 Evropska komisija. *Serbia report 2021*. [Izveštaj za Srbiju 2021], Strana 29.

26 Biznis.rs. *Predloženo ukidanje zakona o posebnim postupcima kod izgradnje infrastrukture od posebnog značaja*. 2023.

27 Suprotno očekivanjima, pregovarački klasteri nikada nisu imali za cilj da se smatraju „zatvorenim“ i ne treba ih mešati sa poglavljima *acquis*-a. Štaviše, u skladu sa pristupom EU „prvo osnove“, predviđeno je da poglavlja koja se odnose na vladavinu prava budu među poslednjima koja će se zaključiti tokom pregovaračkog procesa.

28 Zakon o prestanku važenja Zakona o posebnim postupcima radi realizacije projekata izgradnje i rekonstrukcije linijskih infrastrukturnih objekata od posebnog značaja za Republiku Srbiju („Službeni glasnik RS“, br. 62/2023).

Podsticanje napretka: Ključne inicijative za promovisanje integriteta u javnim nabavkama u Srbiji

Ova analiza osvetlila je dva ključna problema u oblasti javnih nabavki u Srbiji i to nedostatak zdrave konkurencije i široku zloupotrebu izuzeća. Ukoliko se ne reše, ovi izazovi prete da naruše integritet i efikasnost sistema javnih nabavki. Rasprostranjenost nejasnih smernica, nedovoljno jasni kriterijumi evaluacije i nedostatak transparentnih procedura doprinose ograničenom broju ponuda, otvarajući vrata potencijalnom favorizovanju, korupciji i praksi nameštanja tendera. Prekomerna upotreba izuzeća dodatno pogoršava ove probleme. Udeo nabavki sa samo jednom ponudom i preveliko oslanjanje na cenu kao jedini kriterijum za dodelu ugovora ilustruju hitnu potrebu za reformama. Suočavanjem sa ovim problemima, Srbija ima priliku da revitalizuje oblast javnih nabavki. Neki od koraka koje Srbija može preduzeti kako bi ostvarila taj cilj su:

- **Povećanje transparentnosti i sprečavanje zloupotrebe javnih sredstava:** Uspostaviti i primenjivati snažne mehanizme praćenja i nadzora nad procesom javnih nabavki.
- **Podsticanje konkurentnog okruženja za nabavke:** Unaprediti sistem registracije dobavljača i smernice za nabavke, te aktivno tražiti ponude od različitih dobavljača.
- **Uključivanje kriterijuma cene i kvaliteta:** Povećati učestalost uključivanja oba kriterijuma u procesu evaluacije kako bi dobavljači bili motivisani da prioritet daju visokokvalitetnim proizvodima i uslugama.
- **Rešavanje prekomerne upotrebe izuzeća:** Smanjiti upotrebu izuzeća pažljivim razmatranjem i opravdanjem svakog pojedinačnog izuzetog slučaja.
- **Investiranje u programe obuke za nabavke:** Unaprediti razumevanje zaposlenih o najboljim praksama i pridržavanju propisa.
- **Sprovođenje sveobuhvatne analize propisa o nabavkama:** Pregledati propise o javnim

nabavkama u Srbiji kako bi se rešile postojeće nejasnoće, neusaglašenosti i praznine, i redovno ažurirati regulativu javnih nabavki kako bi se obezbedila usklađenost sa najboljim praksama iz inostranstva i promenama ekonomskih uslova. Međutim, takva prilagođavanja nikada ne bi trebalo koristiti kao priliku za smanjivanje standarda za javne nabavke i odstupanje od najboljih praksi EU.

- **Saradnja sa međunarodnim partnerima radi razmene znanja:** Treba razvijati saradnju radi razmene znanja i iskustava, radi olakšavanja usvajanja globalnih najboljih praksi i identifikovanja oblasti za poboljšanje.

Rešavanje ovih izazova je od izuzetne važnosti ne samo za zaštitu javnih sredstava, već i za podsticanje konkurentnog, transparentnog i odgovornog tržišta. Reforme koje povećavaju jasnoću i transparentnost procedura, podstiču zdravu konkurenciju i promovišu uključivanje i cene i kvaliteta kao kriterijuma za dodelu ugovora mogu pomoći u stvaranju ravnopravnog tržišta za dobavljače, čime se stimulišu inovacije i unapređuje ukupni kvalitet proizvoda i usluga. Ovakve promene, ne samo da bi poboljšale efikasnost javnog sektora, već bi ojačale poverenje građana, a pre svega, biznisa, u sistem i njegovu sposobnost da efikasno zadovolji njihove potrebe. Pokazujući da je posvećena usvajanju evropskih vrednosti i principa u procesu harmonizacije, Srbija bi, sa takvim reformama, olakšala integraciju u jedinstveno tržište EU. Konačno, revitalizovan sistem javnih nabavki usklađen sa međunarodnim standardima može igrati ključnu ulogu u upravljanju ekonomskim rastom Srbije, alokaciji resursa i blagostanju njenih građana, stvarajući poziciju za prosperitetnu budućnost.

O Centru za evropske politike

Centar za evropske politike - CEP - je nezavisna, nevladina, neprofitna *think tank* organizacija koju je osnovala grupa stručnjaka u oblasti evropskog prava, ekonomije i javne uprave, sa zajedničkim ciljem da doprinesu unapređenju okruženja za kreiranje javnih politika u Srbiji, tako što će ga učiniti transparentnijim i inkluzivnijim, zasnovanim na činjenicama i suštinski orijentisanim ka EU. Temeljno razumevanje javnih politika Evropske unije i procesa pristupanja, kao i načina rada javne uprave u Srbiji, uz jak društveni kapital čine CEP organizacijom sposobnom ne samo da sprovodi istraživanja visokog kvaliteta, već i da dospe do donosilaca odluka i ostvari osetan uticaj. Delatnost CEP-a je danas organizovana u četiri programska područja:

- 1) Dobra vladavina, sa snažnim fokusom na horizontalnom kreiranju politika i koordinaciji;
- 2) Unutrašnje tržište i konkurentnost;
- 3) Regionalna politika, energetika i životna sredina ;
- 4) Naša Evropa.

Za više informacija, posetite sajt: www.cep.org.rs.